

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Tudományos életünk

AZ EURÓPAI AGRÁRKÖZGAZDÁSZOK MÁSODIK KONGRESSZUSÁRÓL

PÁLOVICS BÉLÁNÉ dr.

1978. szeptember 4–9. között a franciaországi Dijonban rendezték meg az európai agrárközgazdászok második kongresszusát, amelyen mintegy 350 tudományos kutató, egyetemi oktató vett részt.

A kongresszus plenáris ülésein 4 fő témakörben 16 előadást vitattak meg. Ezen felül sor került két kerekasztal-beszélgetésre. A szűkebb körű véleménycserék 11 vitacsoportban zajlottak le.

*

A plenáris üléseken a szocialista országok agrárközgazdászai közül a szovjet *Nazarenko, V.* és *Tikhonov, V. A.*, továbbá a lengyel *Wos, A.* tartott előadást. A vitacsoportokban a jugoszláv, a román és nem utolsósorban a magyar agrárközgazdászok nagy aktivitást fejtettek ki. Három magyar előadás keltett élénk érdeklődést: *Csáki Csaba* az élelmiszer-termelés matematikai modellezéséről, *Gönczi Iván* a termelési rendszereknek a nagy gazdaságok integrálásában betöltött szerepéről, *Vági Terenc* a magyar termelőszövetkezetek fejlődéséről és érdekeltégi viszonyairól beszélt.

A kongresszuson – mint ahogy az ilyen nagyszabású nemzetközi összejöveteleken gyakori – az európai mezőgazdaság sok ége-

tő kérdése került szóba. A különböző nézőpontok, eltérő vélemények rövid összefoglalása kockázatos vállalkozás, mert bizonyos mértékig szubjektív. Mégis megkíséreljük 4 pontba sűríteni a viták legfőbb témaköreit:

(1.) Az egyes országok, országcsoportok protekcionista agrárpolitikája fékezi a világ és Európa mezőgazdaságában olyan nemzetközi munkamegosztás kialakulását, ami a hatékonyság javulására vezetne.

(2.) Mind a szocialista, mind a tőkésországokban útkeresés folyik az élelmiszer-termelés vertikális kapcsolatainak erősítésére.

(3.) A földmagántulajdon megreformálása a tőkésországok mezőgazdaságának egyik legégetőbb problémája.

(4.) Alapjaiban rendül meg a nyugati csatló gazdaság koncepciója, ami a nemzeti agrárpolitikák fokozatos alkalmazkodását követeli.

A MEZŐGAZDASÁG INTEGRÁLÓDÁSA A NEMZETGAZDASÁGBA

Malassis, L. francia professzor bevezető előadásában ráirányította a figyelmet arra, hogy az „agrárközgazdász” elnevezés ma már nem fejezi ki a mezőgazdasággal foglalkozó

közga
Ugya
latgaz
mező
gazda
rends
nális

Az
tikáli
szágb
lános
vános
csolat
lenne

Az
külön
termé
tívítá
zögaz
tését.

A
gyako
jet T
Serin
ágazat
leket

rends
vertik
állami
tén s
járás,
belül

lőszer
alkalm
dalmi
ágazat
sülés

tagjai
gyártó
üzeme
maliza

rends
terem
differ
nyújt
Fonto
erő e
Erre e

közzgazdászok iránti követelményeket. Ugyanis csak néhány üzemszervezési, vállalatgazdálkodási kérdés tanulmányozható a mezőgazdaság keretein belül, mert a mezőgazdaság egyrészt az élelmiszer-termelés alrendszere, másrészt az egyes térségek regionális fejlesztésének alrendszere.

Az élelmiszer-termelésben fejlődnek a vertikális kapcsolatok, bár például Franciaországban a szerződéses rendszer nem vált általánossá (erről kevés információt hoznak nyilvánosságra), de a szorosabb integrációs kapcsolatok kialakítása nem látszik elkerülhetetlennek.

Az ország egyes térségeinek kihasználása, különösen a hanyatlóban levő, kedvezőtlen természeti adottságú területek gazdasági aktivitásának fenntartása előtérbe állítja a mezőgazdaság integrációs kapcsolatainak bővítését.

A mezőgazdaság kettős kapcsolódásának gyakorlati megvalósítását mutatta be a szovjet Tikhonov, V. A. akadémikus előadása. Szerinte az agráripari komplexumba tartozó ágazatok fejlődésére a legelőnyösebb feltételeket a központosított tervszerű irányítási rendszer hozza létre. Ez az ágazati irányítás vertikális lépcsőin keresztül jut el a legkisebb államigazgatási egység – egy járás – területén szervezett termelési egyesületekhez. A járás, vagyis a termelési egyesülés keretén belül viszont az egyesüléshez tartozó termelőszervezetek által választott vezetőség a legalkalmasabb arra, hogy a termelési és társadalmi feltételeket összehangolja, a szükséges ágazatközi egyensúlyt megteremtse. Az egyesülés egészében elért nyereséget az egyesülés tagjai (kolhozok, szovhozok, termelőszövetkezetek, illetve szolgáltatóüzemek, feldolgozó üzemek) között a felhasznált források normalizált egységére vetítve egalizálják. Ez a rendszer – az előadó szerint – jó feltételeket teremt a specializációra, lehetővé teszi a differenciálódás megelőzését, jó keretet nyújt a tevékenységek összekapcsolásához. Fontos szerepe van a mezőgazdasági munkaerő elvándorlásának megakadályozásában. Erre egyébként a nyugat-európai országokban

is a mezőgazdasági és a nem mezőgazdasági tevékenységek összekapcsolásának módszerét használják. Terjed és tartós jelenségnek mutatkozik a részben mezőgazdasági foglalkozás. Svédországban például a mezőgazdasági termelők kétharmada jövedelmének több, mint a fele nem mezőgazdasági tevékenységből ered. Franciaországban a mezőgazdasági termelők jövedelmének 25%-a, a hegyvidékeken 50%-a nem mezőgazdasági eredetű.

NÉHÁNY MEGJEGYZÉS A MŰSZAKI HALADÁS IRÁNYZATAIRÓL

Míg Nazarenkó, V. arra utalt, hogy a gazdaságok méreteit a korszerű technika követelményeihez szabják, a nyugati agrárközgazdászok közül sokan azt sürgették, hogy a technikai fejlődés alkalmazkodjék az üzemi méretekhez. Vegye figyelembe a viszonylag magas munkanélküliséget és adjon lehetőséget a mezőgazdaságban a kézi munka hasznosítására. A legszélsőségesebb példa erre az 1976-ban a norvég parlament által elfogadott új agrárpolitika, ami a jelenleg átlagosan 8 hektár területű gazdaságok méreteihez kívánja igazítani a műszaki fejlesztést.

Több felszólaló túliparosítottnak minősítette a nyugat-európai mezőgazdaságot és drámai hangsúllyal ismertette a mezőgazdasági termelés energiaigényességének növekedését. Kétségtelenül jogos felvetés, hogy a mezőgazdaságban adottak a lehetőségek az energiafelhasználás hatékonyságának növelésére. Az ajánlott módszerek kis lépéseket jelentenek ebben az irányban, de azért megfontolandók: a műtrágyahasználat növelése helyett nitrogénmegkötő növények termelése, a gépesítés „közbenső”, kézi munkával kombinált fejlesztése, a melléktermékek (egyes esetekben főtermékek, például Brazíliában a cukornád) tüzelőanyagként való hasznosítása, a napfényenergia jobb értékesítése.

Meg kell jegyezni, hogy a mezőgazdaság energiafelhasználása az egyes országok összes energiafelhasználásának csak 4–5 százalékát

teszi ki. Bár nem jellemzőek az angliai adatok, mégis igen érdekes, hogy ott az élelmiszer-termelés energiafelhasználásából 22% jut a termelőeszköz-gyártásra, 67% az élelmiszer-feldolgozás, szállítás, hűtés folyamataira és csak 11% a mezőgazdasági termelésre. Az energiamegtakarítás lehetőségeit tehát nemcsak a mezőgazdaságban kell keresni.

Sok szó esett a nyugat-európai állattenyésztés takarmányigényének kielégítéséről. Nyugat-Európában a fehérjedús takarmány-import kiváltására elsősorban az erikamentes repce elterjedését tartják reményteljesnek. A sertések takarmányozásában a gabonaféléket kiszoríthatja a manióka, aminek felhasználása Európában az 1968. évi 700 ezer tonnáról 1978-ig 4 millió tonnára nőtt, és becslések szerint távlatilag évi 15 millió tonnát is elérhet.

ÚJ VONÁSOK A NEMZETI AGRÁRPOLITIKÁBAN

Az egyes nyugat-európai országokban az agrárpolitika célkitűzései a következők: a hatékonyság növelése, az élelmiszerárak lehetséges stabilizálása, a mezőgazdasági jövedelmek növelése, a mezőgazdaságnak a fizetési mérlegre gyakorolt hatásának javítása, az ellátás biztonságának fokozása, a foglalkoztatási problémák enyhítése. Néhány felszólaló szerint e célok egy része csak ürügyül szolgál arra, hogy a protekcionizmust erősítsék.

Belülről és kívülről sokan bírálták a Közös Piac agrárpolitikájának legfőbb eszközét: az árpolitikát. A Közös Piac országaiban a mezőgazdasági árak színvonala a világon a legmagasabbak között van. A magas mezőgazdasági ár a legalacsonyabb nem mezőgazdasági jövedelmekből csoportosít át a legmagasabb mezőgazdasági jövedelmek javára. Ugyanakkor deformálja a piacot: nem tájékoztat a kereslet-kínálat viszonyáról, felesleg keletkezéséhez vezet. Célszerűbb volna a mezőgazdasági termelők közvetlen pénzügyi támogatása.

Intézkedéseket hoznak a földárak gyors

emelkedése folytán a mezőgazdaságra nehezedő tőketerek mérséklésére. Több országban támogatják a földtulajdon és a mezőgazdasági tevékenység szétválását. Svédországban például azt a javaslatot vitatják, hogy adásvétel, illetve öröklés esetén csak az állam szerezhessen földtulajdont, így fokozatosan több mezőgazdasági terület kerüljön állami tulajdonba. Egyidejűleg ösztönzik a földek bérbeadását, például Franciaországban úgy módosították a bérleti törvényt, hogy a bérlő és a bérbeadó egyaránt részesedhessen a műszaki fejlesztés által elért többletjövedelemből.

A mezőgazdaságnak nyújtott állami támogatást többéves fejlesztési tervek kidolgozásához kívánják kötni. Franciaországban a támogatást elsősorban a fiatal gazdák önállósítására szánják.

A már említett új norvég agrárpolitika a munkaerőt felszabadító beruházások és a mezőgazdasági termelés növelésének korlátozására törekszik. Igen differenciált jövedelemtámogatási rendszert kíván bevezetni, ami lehetőséget ad a paritásos jövedelem elérésére a különböző kategóriákba tartozó gazdáknak az ország minden régiójában.

Végül megemlítjük, hogy a lengyel és a szovjet gazdaságban a mezőgazdaság fejlesztésének meggyorsítására jelenleg a mezőgazdasági termelőeszköz-gyártás fellendítését tartják a legfontosabbnak. A Szovjetunióban az árszabályozás olyan javítását irányozzák elő, amely a fejlesztési források képződésének az élelmiszer-termelés minden ágazatában egyenlő feltételeit teremti meg.

*

A kongresszus sokféle gondolat, nézet, vélemény megismerésére, összevetésére adott lehetőséget. Összefoglalóan megállapítható, hogy az európai agrárközgazdászoknak — legalábbis a kongresszuson részt vett kutatóknak — erősebb oldala a kérdésfelvetés és a bírálat, s gyengébb a megoldási lehetőségekre, a sokoldalúan mérlegelt, hatékony intézkedésekre irányuló koncepcióalkotás.

19
Agrár
dezs
nika
Tudom
1976.
tudom
ferenc
nalas,
szám
A
összef
hely
dasági
Szako
tudom
osztály
sület,
Bizott
Bizott
mazási
telszer
ferenc

Az
mitógé
dasági
többé
ti szín
megala
hetők